

L I S T E K

Nova c. kr. justična palača in nova jetnišnica v Ljubljani.¹⁾

Justična uprava, videča, v kakih nedostatnih, pravosodju in kazenski svrhi naravnost kvarnih, poled tega še v različnih poslopih se nahajajo sodni uradi in jetnišnica v Ljubljani, je že od 1.1890. najprej začela poizvedovati, kam bi se postavilo novo sodno poslopje. Ta poizvedovanja so bila seveda zelo obširna, ker se ni bilo ozirati samo na prometne potrebe občinstva, na socialne razmere in pa na tekočo cestno regulacijo, ampak tudi na državni zaklad, ki je bil itak obremenjen vsled zidanja sodišč v zadnjih desetih letih. Poleg tega je prišla leta 1895 potresna, za deželno stolico Ljubljano tako usodna katastrofa, ki je seveda občutno prizadela gospodarstvo vseh stanov, vnela veselje do zidanja in podražila zemljišča. Naposled se je ministrstvo odločilo za zemljišče, na katerem stoji poslopje sedaj.

Zidanje pa se je zakasnilo nekaj radi odmerjenja zemljišča in radi še ne provedene cestne regulacije, nekaj pa radi novih civilnopravnih zakonov in sodnega poslovnika, ker je po tem bilo treba deloma izpremeniti načrte, ki so bili napravljeni, ko je bila še veljavna prejšnja sodna ustava.

¹⁾ Glej »Slov. Pravniki« 1. 1903 na strani 125.

Šele koncem 1898. leta je bil odobren načrt, ki ga je izdelal nadinžener Anton vitez pl. Spinler. Februarja leta 1896. je bil le-ta imenovan za voditelja stavbe, a stavbinemu odseku je bil za predsednika postavljen c. kr. predsednik deželnega sodišča g. Levičnik in za njegovega namestnika in administrativnega stavbnega referenta c. kr. deželnosodni svetnik g. dr. Viktor Wagner.

Sedaj se je začelo živahno delovanje. Izkopavati za glavno stavbo se je začelo 24. avgusta 1899, do strehe se je dozidalo 13. oktobra 1900. Dne 23. julija 1902 je bila cela stavba toliko dodelana, da se je lahko selilo vanjo. Od 24. julija do 2. avgusta 1902 je bila selitev okrajnega sodišča in civilnosodnih oddelkov deželnega sodišča, od 19. do 23. avgusta 1902 pa selitev kazenskосodnih oddelkov obeh sodišč, državnega pravdnštva in jetnišnice deželnega sodišča, tako da se je koncem sodnih počitnic, t. t. 25. avgusta 1902 že vse uradovanje vršilo v novem poslopju. Samo umetniška oprema nekaterih dvoran je trajala dalje časa; zato so se razprave kazenskega in porotnega sodišča vršile v novem poslopju šele od 16. septembra, oziroma 1. decembra 1902 naprej.

Zidanje, skupno z opravo je trajalo 3 leta in 4 mesece, kar je razmeroma jako malo z ozirom na slabo vreme leta 1900. in 1901.

Ves stavbni kompleks pokriva prostor 604672 m^2 in meji severno na Predilne ulice, južno na Sodnijske ulice, vzhodno na Miklošičevo cesto, zahodno na Cigaletove ulice. Cela stavbna area ima severno in južno dolžino 78'45 m , vzhodno in zahodno dolžino 21331 m .

Na jugu, z glavno fronto proti Sodnijskim ulicam leži sodno poslopje, vzgrajeno v renesančnem slogu, v obliki pravokotnika, čigar južna in severna stranica merita po 78'45 m , vzhodna in zahodna stranica pa 71'10 m . Poslopje obstoji iz podzemlja, pritličja s tremi dvorišči in iz dveh nadstropij. V kletih so kotli za malotlačno parno kurjavo, shrambe za kurivo in druge zaloge, kakor tudi sodni arhivi. Po drugih nastropjih so uradni prostori sodišč, državnega pravdnštva, c. kr. glavnega davčnega in sodnega depozitnega urada, in stanovanja za sluge, katerim je nadzirati poslopje.

Fasada je priprosta in resna, primerna vzvišenemu namenu, za katerega naj služi poslopje, ter ima v sredi in na oghih rizalite. Sredo glavne fronte diči bogato razvit monumentalen, z umetnim kamenom fasadiran srednji rizaliti. Nad rizaliti se dvigujejo atike, sredi glavne fronte pa pročelje (tvmpanon). Streha je krita s škrlji.

Zaradi kakega potresa so se od pritličja navzgor namestu progov položile nad okna in vrata traverze ter se je zidovje zelo močno zvezalo. Vse druge prostore, katere je po predpisih posebno varovati, na pr. registrature, zemljiškoknjižne in blagajniške lokale se je napravilo varne pred ognjem in pokrilo z betonastimi stropi nekaj po sistemu Monierjevem, nekaj po sistemu Hennebignevem. Drugi prostori imajo deloma obokane strope, deloma strope iz tramov v traverzah.

Vsi prometni prostori in stanovanja imajo tla iz trdih hrastovih deščic ali parketna tla, drugi prostori pa mehka tla. Hodniki, veže in stranišča so potlakana s samotnimi ploščami.

Glavni vhod je tam, kjer je glavna fronta, in je okrašen s heraldičnim orlom. Iz veže se pride v umetniško opremljeno pritlično veževje. Vzhodno in zahodno od tod sta hodnika, pri kojih se tudi začne glavne stopnice. Na severnih koncih hodnikov so napravljene stranske stopnice, tako da se pride v nadstropja iz Sodnijskih ulic po obojih glavnih stopnicah, iz Miklošičevih in Cigaletovih ulic pa po stranskih stopnicah. V pritlična koridorja držita tudi vhoda vzhodno in zahodno iz imenovanih stranskih ulic. Glavne stopnice so iz kamena in železa in so podprte s štirimi kamenitimi stebri. Ograja na stopnicah je iz kovaškega železa in bogato izdelana. Tudi stranske stopnice so iz kraškega kamena. Vsa veževja in stopnice so nakičene s sadrenimi in podobarskimi okraski.

(Dalje prihodnjič.)